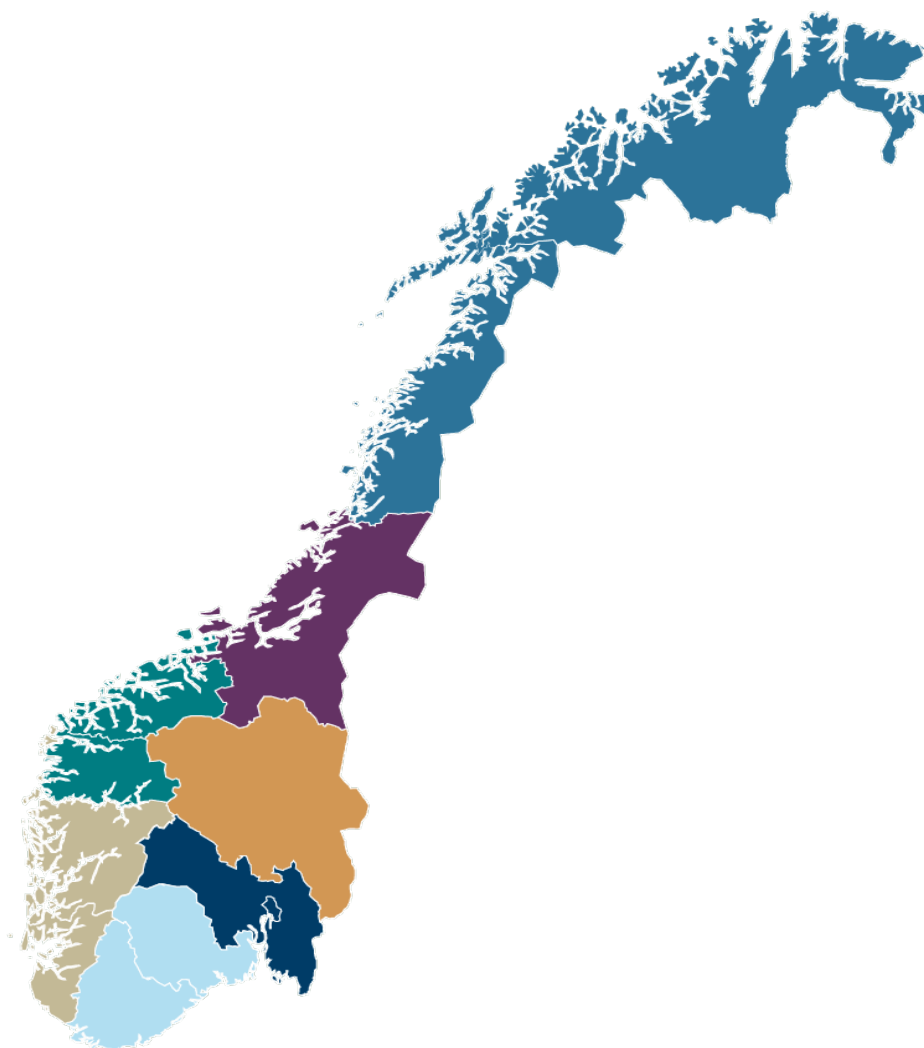

REGIONALT NETTVERK

Nasjonal rapport

NR. 2 | 2021

INTERVJUER HOVEDSAKELIG GJENNOMFØRT I PERIODEN
26. APRIL - 11. MAI

NORGES BANK

Gjenåpning gir økt optimisme

Aktiviteten i næringslivet har økt de siste månedene, ifølge bedriftene i Regionalt nettverk. Etterspørselen fra næringslivet har tiltatt, mens strenge smitteverntiltak har bremsset etterspørselen fra husholdningene gjennom våren. Bedriftene har tro på at lettelser i tiltakene gjennom sommeren vil gi betydelig vekst fremover. Offentlige bygg- og anleggsprosjekter vil forsterke veksten.

Strenge reiserestriksjoner har bidratt til større knapphet på arbeidskraft og økte kapasitetsbegrensninger gjennom våren. Bedriftene planlegger betydelig vekst i både sysselsetting og investeringer fremover, mens anslaget for årslønnsveksten i år er oppjustert til 2,7 prosent, opp fra 2,3 prosent i februar.

Siden mars 2020 har aktiviteten hos bedriftene i Regionalt nettverk blitt mye påvirket av koronapandemien og de tilhørende smitteverntiltakene (se figur 1). Gjennom våren i fjor falt aktiviteten kraftig. Etter en oppgang gjennom sommeren og høsten, falt aktiviteten i vinter. I løpet av våren har aktiviteten økt, særlig innenfor industrien og næringsrettet tjenesteyting (se figur 2). Samtidig har omsetningen i varehandelen og bygg- og anleggsnæringen falt. I de øvrige næringene har aktivitetsnivået endret seg lite fra februar. Det er fortsatt store regionale forskjeller, noe som gjenspeiler variasjonene i smittetall og smitteverntiltak. Det er størst oppgang i region Nord og minst i region Øst (se figur 3).

Alle næringene tror veksten vil tilta det neste halvåret i takt med at samfunnet åpner igjen. De husholdningsrettede tjenesteyterne venter størst økning.

Periodisering og intervjutidspunkt

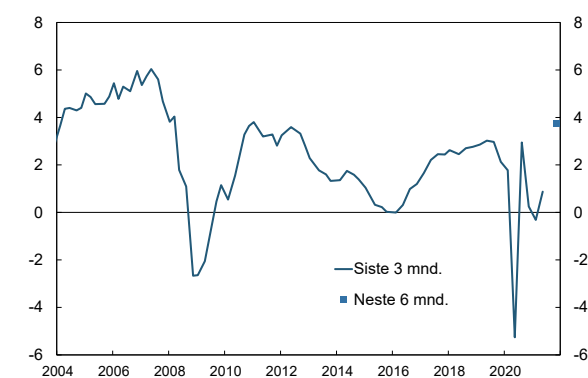
Siden mars i fjor har bedriftenes omsetning endret seg uvanlig mye fra måned til måned som følge av aktuelle smittetall og tilhørende restriksjoner. I denne intervjurunden er det februar, mars og april som utgjør de siste tre månedene, men mange av intervjuene har også med seg informasjon fra første del av mai. Tallene blir sammenlignet med de foregående månedene som er november, desember og januar. De neste seks månedene henviser til perioden frem til og med oktober.

Sysselsettingen har økt de siste tre månedene. (se figur 4). Kontaktene innen bygg og anlegg og oljeleverandørene har hatt et fall, mens de resterende næringene har økt bemanningen siden februar. Samtlige næringene venter en oppgang i sysselsettingsnivået de neste tre månedene og dette henger sammen med forventninger om god aktivitet i økonomien fremover. Det er tjenesteyterne og bygg- og anleggsbedriftene som vil øke sysselsettingen mest de neste tre månedene.

Da pandemien inntraff, kuttet bedriftene i Regionalt nettverk kraftig i investeringsplanene sine for det kommende året (se figur 5). I forrige runde planla bedriftene å øke investeringene noe, og i denne runden planlegger de litt sterkere vekst. Alle næringene vil øke investeringene fremover. Det er

Figur 1

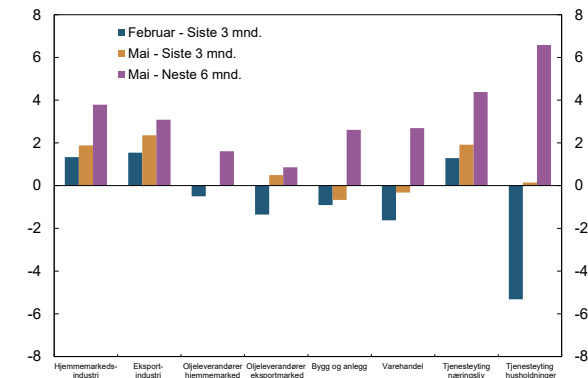
Samlet produksjonsvekst

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

Figur 2

Produksjonsvekst. Alle næringene

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

industribedriftene som planlegger den sterke veksten. Økningen må delvis sees i sammenheng med at mange av bedriftene har investert lite det siste året. Mange utsatte investeringene i fjor på grunn av usikkerheten i markedet. I tillegg førte smitteverntiltak til at en del investeringer var vanskelig å gjennomføre. Det er særlig investeringer i digitalisering og klimavennlige løsninger som trekker opp investeringsplanene. Bedriftene investerer dessuten stadig mer i lager og logistikbygg, mens interessen for øvrige forretningsbygg fortsatt er lav.

Mange av de husholdningsrettede bedriftene har vært stengt

Store deler av varehandelen hadde rekordhøy omsetning i 2020. I begynnelsen av inneværende år førte skjerpede smitteverntiltak til redusert omsetning i varehandelen (se figur 6). De siste månedene har det i perioder vært svært strenge smitteverntiltak, med stengte butikker og kjøpesentre flere steder i landet. Omsetningsvolumet i varehandelen har derfor falt litt videre de siste månedene. Sterk vekst i netthandel og klick-og-hent-løsninger har delvis kompensert for omsetningsfallet i de fysiske butikkene. Omsetningen i dagligvarehandelen ligger fortsatt på et høyt nivå. Enkelte oppgir at dagligvarehandelen har hentet inn noe av omsetningen som stengte butikker har mistet, for eksempel fra butikker med bredt varespekter. Etterspørselen etter biler har økt mye gjennom pandemien. Utviklingen knyttes til redusert bruk av kollektivtransport, ønske om el-bil og at mange har hatt mer penger å bruke på bil. Samtidig har det vært leveringsproblemer på de mest populære modellene. Varehandelbedriftene ser for seg god vekst den nærmeste tiden ettersom de fleste av butikkene som har vært stengt har fått åpne opp den siste tiden. Utsikter til at mange nordmenn vil feriere i Norge trekker også opp forventningene for sommeren. Varehandelen ser for seg en nedgang i omsetning utover høsten, etter hvert som landegrensene åpnes opp og tjenestetilbudet normaliseres.

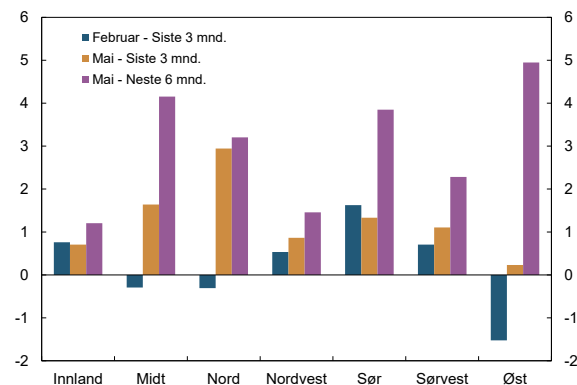
Mange av de husholdningsrettede tjenesteyterne har blitt hardt rammet av vinteren og vårens smitteverntiltak, og aktiviteten den siste tiden har blitt liggende på samme lave nivå som i forrige runde. De siste månedene har mange av kontaktene innenfor blant annet reiseliv, trening og velvære i stor grad holdt stengt. Flere så tegn til bedring i april og mai, og flertallet av disse bedriftene ser for seg kraftig vekst det neste halvåret. At mange nordmenn vil feriere i Norge i sommer ventes ha en stor positiv effekt på omsetningen. Bedrifter som leverer tjenester til hjemmebruk, for eksempel strømmetjenester og take-away har hatt en god utvikling under pandemien, og har hatt vekst også den siste perioden. I tillegg har boligmeglerne hatt høyere omsetning de siste tre månedene. Utbudet av boliger til salgs har økt, noe som har ført til litt svakere utvikling i boligprisene, men også vekst i antallet solgte boliger.

Næringslivet forbereder seg på at samfunnet skal åpne opp igjen

Aktiviteten blant de næringsrettede tjenesteyterne har fortsatt å øke de siste tre månedene, og veksten har tiltatt fra forrige runde (se figur 7). En del av bedriftene har hatt en svak start på året, med gradvis bedring gjennom våren.

Figur 3

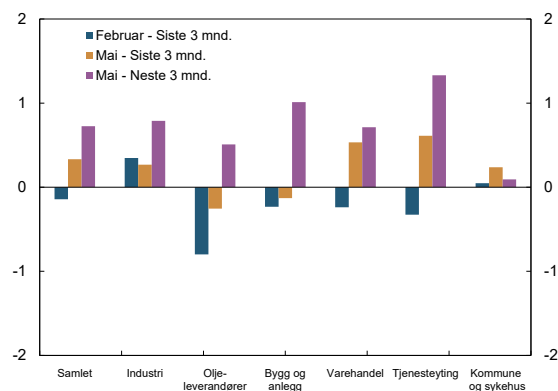
Produksjonsvekst. Alle regioner

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

Figur 4

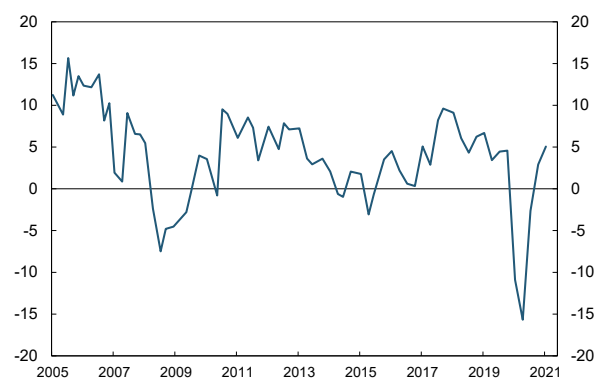
Sysselsettingsvekst

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste tre måneder. Sesongjustert. Prosent

Figur 5

Investeringsvekst

Forventet vekst neste tolv måneder. Prosent

Store deler av næringslivet forbereder seg nå på at samfunnet skal åpne opp igjen, og for eksempel etterspørselen etter markedsføringstjenester og bemanningstjenester har økt. Bedriftene trenger hjelp for å tilpasse seg en hverdag der både teknologi og klimarelaterte forhold blir stadig viktigere, noe som gir god vekst for rådgivningsbedriftene. Enkelte bedrifter har også hatt vekst knyttet til regnskapsføring og kontroll av koronastøtten som har blitt delt ut. Varetransporten har økt den siste tiden, og det er den kraftige veksten i netthandelen som bidrar mest til økningen. Den svakeste utviklingen finner vi fortsatt blant bedriftene knyttet til forretningsreiser og relaterte bedrifter som restauranter og hoteller, og flere har hatt ytterligere fall i omsetningen den siste perioden. Disse bedriftene ser for seg en bedring det neste halvåret, og noen peker på et oppdemmet reisebehov i næringslivet. Andre tror det vil ta tid før reiseaktiviteten i næringslivet er tilbake på nivåene før pandemien.

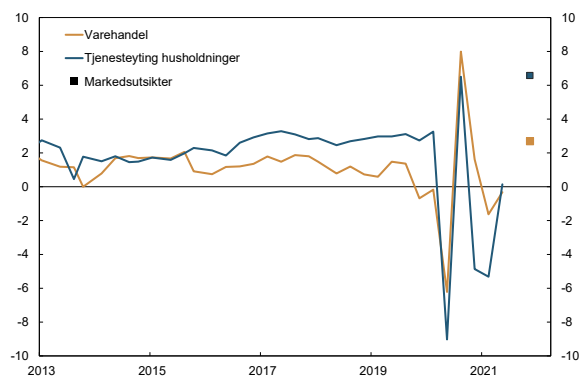
I bygg og anlegg har aktiviteten falt videre fra februar. Aktiviteten dempes av svak ordreinngang i 2020 fra både offentlig sektor og privat næringsliv. Oppdragsmengden for offentlig sektor har blitt dempet av flere forhold, blant annet de nye fylkes- og kommunereformene og omorganisering i Statens vegvesen. I tillegg har det vært krevende å starte opp store prosjekter fra hjemmekontor. Det har imidlertid kommet ut mange offentlig tilbud den siste tiden, og bedriftene ser for seg klar vekst mot offentlig sektor fremover. Også boligbyggingen er i ferd med å ta seg opp, og noen kontakter har allerede sterk vekst innenfor dette segmentet. Enkelte bygg- og anleggsbedrifter har hatt fallende aktivitet som følge av strenge smitteverntiltak og vanskelig tilgang på utenlandsk arbeidskraft.

God vekst i industrien

I forrige runde økte industriproduksjon, og veksten har tiltatt i denne runden, både mot hjemmemarkedet og mot eksportmarkedet (se figur 8). Industribedriftene ser for seg høyere vekst fremover, og utsiktene er de sterkeste siden høsten 2007. Utbredelsen av hjemmekontor i store deler av verden har ført til god etterspørsel etter «stay-home»-produkter som sportsutstyr og ting til hjemmet. Videre settes det i gang store infrastrukturprosjekter som utbygging av vei, jernbane og telekom, noe som gir god vekst for industribedriftene. Flere av kontaktbedriftene viste også til økt oppdragsmengde knyttet til offentlig prosjekter i andre land. I vinter har det vært gode vekstforhold for fisk i store deler av landet, og fiskeindustrien har økt produksjonen den siste tiden. Gjennom pandemien har etterspørselen fra restauranter vært svak, og fisken har i langt større grad enn tidligere blitt solgt til dagligvarehandelen der prisene er vesentlig lavere, men det har samtidig gitt bedre muligheter for bedriftene som foredler fisken. Den siste tiden er det et fåtall av industribedriftene som har hatt redusert produksjonsnivå, men det er en del av bedriftene som har utfordringer med frakt. Det gjelder både for å få tak i innsatsfaktorer og for å få sendt egne varer av gårde. For noen fører dette til begrensninger i produksjonen, mens andre hovedsakelig har blitt belastet med høye fraktpriser.

Figur 6

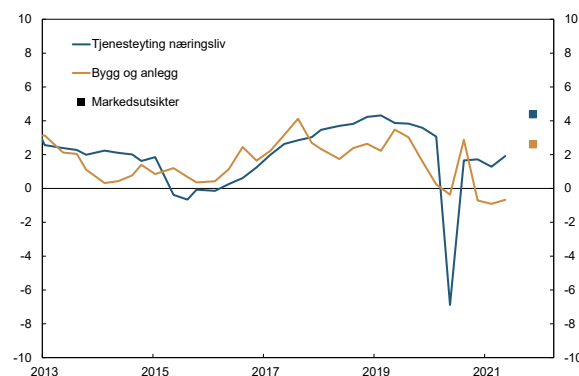
Produksjonsvekst varehandel og tjenesteyting mot husholdningene

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent.

Figur 7

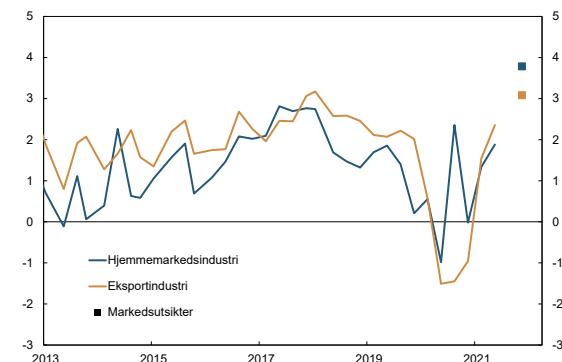
Produksjonsvekst tjenesteyting mot næringslivet og bygg og anlegg

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

Figur 8

Produksjonsvekst industri

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent

Blant oljeleverandørene har aktiviteten økt litt de siste tre månedene (se figur 9). For en del av kontaktene er veksten dog fra lave nivåer. Fortsatt demper reiserestriksjonene aktiviteten hos mange av oljeleverandørene. Enkelte har imidlertid funnet nye arbeidsmetoder som i større eller mindre grad erstatter den tradisjonelle måten å arbeide på. Uansett vil lettelser i reiserestriksjonene gi et løft i aktiviteten fremover. Høyere oljepris trekker også opp investeringsviljen og etterspørselen fra oljeselskapene. I det norske markedet er det ventet at skattepakken som ble lagt frem i fjor sommer vil bidra til høyere aktivitet fremover. Den har allerede fått litt effekt hos noen bedrifter tidlig i verdikjeden, men for de fleste ventes effekten først neste år.

Høyere kapasitetutnyttning

Indikatoren for bedriftenes kapasitetutnyttning viser andelen som svarer at de har full utnyttelse av ressurser som ansatte, tilgjengelige innsatsvarer og maskinpark. I denne runden oppgir 36 prosent av bedriftene at de har full kapasitetutnyttning (se figur 10). Det er høyere enn i februar, og er så vidt over det historiske gjennomsnittet for første gang siden pandemien brøt ut i fjor. Samtlige næringer har høyere kapasitetutnyttning denne runden enn i forrige runde. Det er bygg og anlegg, oljeleverandørene og tjenesteyterne som bidrar mest til oppjusteringen fra forrige runde, og det er oljeleverandørene som har den høyeste kapasitetutnyttningen (se figur 11). Dette må ses i sammenheng med at det er begrensninger på tilgang til arbeidskraft på grunn av stengte grenser i tillegg til at mange bedrifter har redusert bemanningen under pandemien.

Den vanlige indikatoren for kapasitetutnyttning viser andelen som har full utnyttelse av produksjonskapasiteten, men den måler ikke hvor mye ledig kapasitet det er i bedriftene som ikke har full utnyttelse. Vi spurte bedriftene denne runden om hvordan deres kapasitetutnyttning er i forhold til i en normalsituasjon (se figur 12). Tilsvarende spørsmål har vi stilt til bedriftene noen ganger tidligere, senest i forrige runde i februar. Svarene fra bedriftene viser at det nå er færre bedrifter som ligger betydelig under normal kapasitetutnyttning, sammenlignet med i februar. Rundt 1/3 av bedriftene har høyere kapasitetutnyttning enn normalt. Det er flere enn antallet med lavere kapasitetutnyttning enn normalt, og høyere enn noen gang målt tidligere.

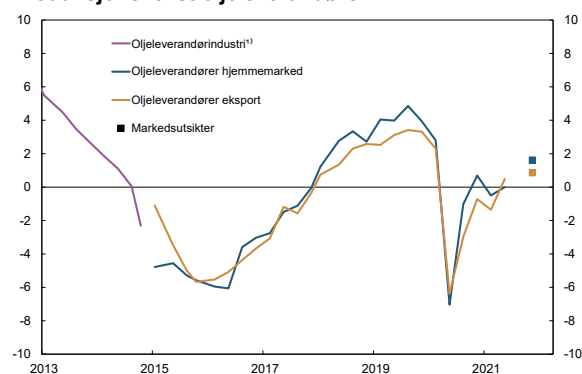
Andelen bedrifter som svarer at de har hatt knapphet på arbeidskraft har steget jevnt siden våren 2020 (se figur 10). Indikatoren falt noe tilbake i februar, men har denne runden steget til 22 prosent. Det er særlig bygg- og anleggsbedriftene som har problemer med å få tak i arbeidskraft. Strenge innreiserestriksjoner er en viktig forklaring, i tillegg til at det er utfordrende å få tak i prosjektledere, ingeniører og ulike typer fagarbeidere.

Forventet lønnsvekst er oppjustert

Kontaktene ventet at årslønnsveksten i år blir på 2,7 prosent (se figur 13). Anslaget er oppjustert fra 2,3 prosent i februar. Det er små variasjoner i lønnsanslagene blant de ulike sektorene denne runden og mange av bedriftene peker på at de følger lønnsoppgjøret i frontfagene (se figur 14).

Figur 9

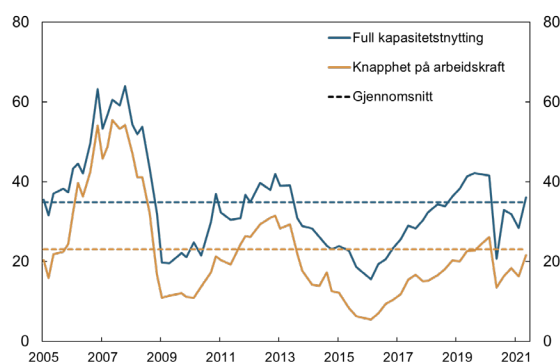
Produksjonsvekst oljeleverandører

Vekst siste tre måneder og forventet vekst neste seks måneder. Sesongjustert. Annualisert. Prosent. 1) Avsluttet serie

Figur 10

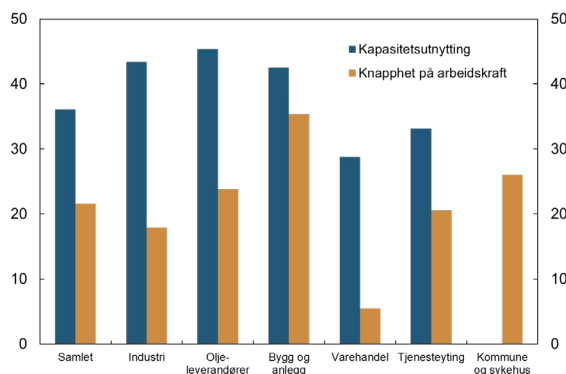
Kapasitetutnyttning¹⁾ og knapphet på arbeidskraft²⁾

Andeler i prosent. 1) Andel av kontaktene som vil ha noen eller betydelige problemer med å øke produksjonen/salget uten å sette inn flere ressurser, som for eksempel arbeidskraft eller maskiner 2) Andel av kontaktene som svarer at knapphet på arbeidskraft begrenser produksjonen/salget. Spørsmålet om arbeidskraft er bare stilt til de bedriftene som har oppgitt å ha full kapasitetutnyttning, men serien viser andelen av alle som er med i intervjurunden. Kommune- og sykehussektoren svarer ikke på spørsmålene om kapasitetutnyttning, men svarer likevel på spørsmålet om arbeidskraft.

Figur 11

Kapasitetutnyttning¹⁾ og knapphet på arbeidskraft²⁾. Alle næringer

Andeler i prosent. 1) Andel av kontaktene som vil ha noen eller betydelige problemer med å øke produksjonen/salget uten å sette inn flere ressurser, som for eksempel arbeidskraft eller maskiner 2) Andel av kontaktene som svarer at knapphet på arbeidskraft begrenser produksjonen/salget. Spørsmålet om arbeidskraft er bare stilt til de bedriftene som har oppgitt å ha full kapasitetutnyttning, men serien viser andelen av alle som er med i intervjurunden. Kommune- og sykehussektoren svarer ikke på spørsmålene om kapasitetutnyttning, men svarer likevel på spørsmålet om arbeidskraft.

Prisveksten i varehandelen var høy gjennom høsten, hovedsakelig som følge av kronesvekkelsen i fjor. Prisveksten har vært noe avtagende så langt i år, men er fortsatt ganske høy. Mange bedrifter viser til økte råvarepriser og høyere fraktkostnader. Økt etterspørsel etter varer, samtidig som tilgangen har vært begrenset av stengte fabrikker og logistikkutfordringer, har bidratt til å drive prisene opp i varehandelen. Prisveksten blant de husholdningsrettede tjenesteyterne er fortsatt svak, noe som kan sees i sammenheng med den reduserte etterspørselen. Både varehandelsbedriftene og de husholdningsrettede tjenesteyterne venter om lag uendret prisvekst det kommende året.

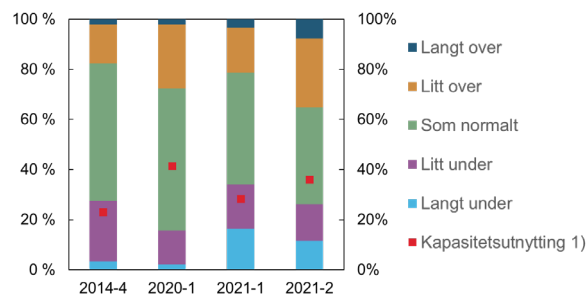
Lønnsomheten målt ved driftsmarginen har de siste tre månedene forbedret seg sammenlignet med samme periode året før. Bedringen skyldes hovedsakelig at vi nå sammenligner mot starten av pandemien da mange opplevde stort fall i inntektene uten å kunne ta ned utgiftene like raskt. Flere bedrifter har det siste året redusert lønnskostnadene, og de fleste har brukt mindre penger på reiser og arrangementer. Samtidig har en del bedrifter fortsatt svak lønnsomhet som følge av lav omsetning, høyere råvarepriser og økte kostnader i forbindelse med smittereduserende tiltak. Det gjenspeiler at økningen i lønnsomheten denne runden er langt mindre enn det tilsvarende fallet i lønnsomheten for ett år siden.

Nye vekter

Denne runden har vi oppdatert vektene vi bruker i Regionalt nettverk. Vi har beregnet vektene med utgangspunkt i fylkesvis nasjonalregnskap, i likhet med de foregående versjonene. Endringen i vektene har gitt minimale utslag i verdiene. De nye vektene blir publisert sammen med resultatene fra runde 2021-2.

Figur 12

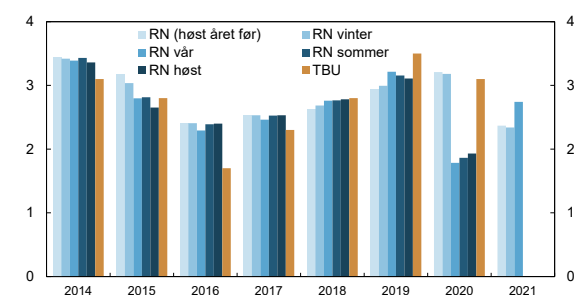
Kapasitetsutnyttning¹⁾ og kapasitetsutnyttning i forhold til en normalsituasjon

Andeler i prosent. 1) Andel av kontaktene som vil ha noen eller betydelige problemer med å øke produksjonen/salget uten å sette inn flere ressurser, som for eksempel arbeidskraft eller maskiner.

Figur 13

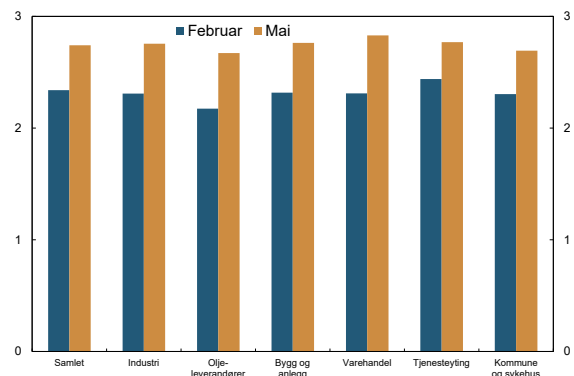
Forventet årslønnsvekst

Teknisk beregningsutvalg (TBU) og Regionalt nettverk (RN). Prosent

Figur 14

Forventet årslønnsvekst

Forventet årslønnsvekst. Prosent.

TABELL 1 Konjunkturindikatorer

	Denne runden	Forrige runde
Produksjon og etterspørsel		
Produksjonsvekst siste tre mnd (annualisert)		
Samlet	0,9	-0,3
Hjemmemarkedsindustri	1,9	1,3
Eksportindustri	2,4	1,5
Oljeverandører hjemmemarked	0,0	-0,5
Oljeverandører eksportmarked	0,5	-1,4
Bygg og anlegg	-0,7	-0,9
Varehandel	-0,3	-1,6
Tjenesteyting næringsliv	1,9	1,3
Tjenesteyting husholdning	0,1	-5,3
Forventet produksjonsvekst neste seks mnd (annualisert)		
Samlet	3,8	1,8
Hjemmemarkedsindustri	3,8	2,3
Eksportindustri	3,1	2,5
Oljeverandører hjemmemarked	1,6	-0,1
Oljeverandører eksportmarked	0,9	-0,5
Bygg og anlegg	2,6	-0,7
Varehandel	2,7	0,6
Tjenesteyting næringsliv	4,4	2,6
Tjenesteyting husholdning	6,6	5,4
Arbeidsmarked og produksjonsgap		
Sysselsettingsvekst siste tre mnd	0,3	-0,1
Forventet sysselsettingsvekst neste tre mnd	0,7	0,3
Knapphet på arbeidskraft	21,6	16,3
Full kapasitetsutnyttelse	36,1	28,4
Kostnader og priser		
Anslag årslønnsvekst inneværende år	2,7	2,3